

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Hermanni Conringii De Pace Civili Inter Imperii Ordines
Religione Dissidentes Perpetuo Conservanda Libri Duo**

Conring, Hermann

Francofurti ; Lipsiae ; Wittebergae, 1680

Ad IX. Exempla.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9585

Neque juvat hæc metu majoris mali ab invitis fieri, quique hæresim maximè detestantur. *Est enim hoc quidem bona mentis indicium, quod non potest non laudari*, ut Cardinalis Hofius respondit Paulo IV. sed metus peccatum quidem minuit, non tamen tollit: neque enim præceptum fidei non violat, qui metu mortis sacrificat Idolis, quæ mente detestatur, licet minus peccet, quàm si eadem Deos putaret. Neque Petrus non peccavit, quia ex metu Christum non animo sed verbis, negavit. Et si igitur *Catholici cum Protestantibus juxta votum illorum paciscentes, animo hæresim non approbent: at re ipsâ tantum eidem concedunt exterius, quantum non nisi vera fidei debetur, ideoque peccant.*

Quod verò dicitur, multa in favorem Catholicæ Religionis hæc Pace contineri, est *excusatio in digna Christiano*, qui à Christo didicit *neque totius mundi lucrum cum detrimento anime sive peccato esse quarendum, & à S. Paulo, non esse facienda mala, ut veniant bona.* Neque fas unquam fuit peccata peccatis compensare. Non absolvitur judice Deo adulter, qui elemosynis, aliisque piis operibus turpitudinem exbusat, in quâ perseverat. Nec denique favor Religionis est solidus, cum hæresis illi æquatur, aut in periculum tantò nocentiùs, quantò speciosiùs, conjicitur.

Ad IX.

Exempla.

§. I.

De SS. Joanne Papa I. & Anathasio.

Resp. Gravissimam injuriam fieri *S. Joanni Papa* inde evidens est, quod calumniam refutat epistola ab ipso ex carcere scripta, quam allegavimus RAT. 8. §. 2. & Gregorius Turonensis ejus seculi scriptor, cap 40. de gloriâ martyrum; afferens, *Joannem cum ad Episcopatum venisset, summo studio hæreticos execratum, Ecclesias eorum in Catholicas dedicasse*
Neque.

Neque Theodoricus eum carcere & morte multasset, si Arrianis Ecclesias, uti injunxerat, impetrasset. Suscepit Joannes iussu Regis Legationem pro Arrianis eodem animo, quo Mater Machabæorum 2. Machab. cap. 7, *Antiocho Rege suadente, ut filio adolescentiori, qui solum carnificina fratrum supererat, fieret in salutem, per ironiam se obsecuram promisit: idq; mox gravissimis ad constantiam monitis re ipsâ demonstravit.*

S. Athanasius Constantino viribus impar, sapienter dixit se Arrianis templum Alexandria concessurum, cum præsertim inde majus bonum speraret, si vicissim pro Catholicis templum Antiochiæ obtineret: quod advertentes Arriani, permissionem templi Alexandrini libenter remiserunt. Neque, si hæretici ex aliquâ Urbe penitus expelli nequeant, nihilque præterea in præjudicium Religionis illis tribuatur, illicitum erit, *aliquod templum exercitio hæresis assignare;* ubi minori cum Catholicorum periculo & exacerbatione suâ, quàm in privatis ædibus, convenient: *Locum enim valdè extrinsecè se ad peccatum habet; ideoque licere meretrici aut usurario domum locare cum aliis tenet Sanchez tom. 1. lib. 1. in Decal. cap. 7. num. 20. Quod de templo quoque, exemplo Athanasii inductus, concedit Malderus, 2. q. 10. a. 11. eo nominatim casu, quando hæretici multa loca munita occuparunt, in quibus & ex quibus multos corrumpunt: admissuri in illis exercitium Religionis Catholicae, si aliqua ipsis vicissim Ecclesia relinquatur* Quod non magis illicitum est, quàm cum urgente necessitate templa in propugnacula, vel alios profanos usus convertuntur.

Exemplum Concilii Basileensis, ut nihil dicamus de ejus auctoritate, plus non probat, quàm simplicem tolerantium ad breve tempus. Neque enim exercitium suæ sectæ Hussitis sine gravi incommodo Basileæ tum negari potuit.

§ II.

De Imperatoribus.

Resp. Imperatorum *antiqua exempla gratis produci.* Nam qui

qui libertatem Religionis permiserunt, vel Christiani non erant, ut Julianus Apostata, vel Hæretici, ut Constantius, vel necessitate aut incautis consiliis impulsus, eam aliquamdiu concesserunt, ut Jovianus, Gratianus, Theodosius, Honorius. Equibus Gratianus & Theodosius unà cum Valentiniano, *seu necessitate cessante, seu facti pœnitentes*, severissimas postea leges adversus hæreticos tulerunt, quæ hodieque extant, c. de Summa Trinitate. c. de hæreticis, l. 2. Idem ab Honorio factum supra memoravimus sect. 4. rat. 8. §. 3. Qui perpetuam cum hæreticis Pacem, eaqve ratione quam hodie desiderant Protestantes, pepigerit, Imperator aut Princeps Catholicus, ante Tractatum Passaviensem & Pacem Religionis nullus potest commemorari. Hæc Pax fax fuit mali exempli præluceus aliis Principibus, qui hac in re deliquisse, aut delinquere videntur.

Ferdinandi I. & Catholicorum Statuum in fancienpa Pace Religionis consilium comprobare, nos prohibent lacrymæ, quas teste Cardinale Hosio, idem Ferdinandus, cum ei subscriberet, fudit; Argumenta itidem ex certissimis Scripturam ac Theologiae, principiis, SS. Patrum, Veterum Catholicorum, Summorum præcipuè Pontificum autoritate stabilita, à nemine verò hucusque convulsa.

Nuncium Apostolicum à PP. Societatis JESU persuasum Anno 1666. confirmationi Pacis Religionis non contradixisse, vanum est. Protestationis enim coram Notario & Testibus factæ exemplum authenticum supra Rat. 8. §. 2. allegatum, in Archivio Episcopatus Augustani extat. Fortè id effecerint, ne publice Protestatio fieret cum perturbatione & scandalo; Id enim verba Nuncii supra allata innuunt. Si plus dicti Patres suasere, solâ temporum necessitate sibi proposita, Pacis autem qualitate non explicatâ, nec intellectâ, falli potuerunt. Minus verisimile est, *Petrum Canisum beatæ memoria virum*, huic Paci patrocinatorum: cum enim is Cardinali Ottoni & Episcopo Augustano unicè carus, & Magistri Spiritualis loco fuerit, uti-

T

que

que ei persuasisset, ne Protestationi Ann. 1555. tam constanter sisteret, & toties tum in aliis, tum in illis ipsis Comitibus Anno 1556 eandem aut ipse repeteret, aut per suos Legatos repeti mandaret.

Pax Pragensis, quatenus certis annis definitur, improbanda non est. Quatenus autem Pacem Religionis, præcipuè verò Regulam alti scil. meri Imperii confirmat, & hæreticis quosdam Episcopatus, seu bona Ecclesiastica à Catholicis recuperata, restituit, aliasque conditiones hæresi cooperantes vel usurpationem potestatis non competentis continet, nostro suffragio absolvi non potest. Ob quas easdem causas nec de Amnistia super conclusa mitius nobis sentire fas est: utpote in qua PAX Religionis & Pragensis quoque stabilitur, aliaque statuuntur, quæ veteri Christianæ Theologiæ repugnare, neque esse potestatis Imperialis demonstratum est. Theologi consultores quicumque fuerint veniam dabunt, si illorum opiniones SS. PP. Veterum Catholicorum, & Pontificum maximè auctoritati, receptisque Theologiæ principiis, postponantur.

Et si credimus non paucos, præsertim exteros, aliter pronuntiaturos, si Pacis Religionis, & conditionum tum illi tum nuperæ Amnistie insertarum, plenam solidamque notitiam haberent. Certè agi solum de sex scilicet Wirtembergiæ monasteriis, ut aliqui jactant, est glaucoma, quod suis alienisque oculis objiciunt, qui verum nec ipsi videre nec ab aliis videri volunt.

Quod ajunt Amnistiam esse instar potionis amaræ, quæ Religio & Ecclesia, ne penitus intereat corpus mysticum conservari debeat, minimè nobis persuadent, hanc seu similitudinem seu Parabolam esse Evangelicam. SS. Patres, Doctores Veteres, Summosque imprimis pontifices, quos Religionis Ecclesiæque vulneribus curandis Deus semper adhibuit, credimus esse medicos tam peritos, ut nihil causæ sit, cur aliis credamus esse pharmacum quod isti dicunt esse venenum. Non invidissent sancti Viri & Summi Pontifices sanitatem Provinciis

ciis

ciis hæresi infectis, si ejusmodi Pacem judicassent cum salute paciscentium posse consistere.

Censuerunt illi, censentque hæc foedera esse illicita, Divinisque legibus adversa. *Afferant aliquam causam idoneam hæsterni, hodierniq; Theologi, qua conscientia tranquillanda sufficiat cur in re tam gravi ipsis potius credere debeamus quam Sanctis Patribus, supremisq; à Deo constitutis Religionis moderanda, conservandeq; Antistitibus.* An quia aliter Religio conservari nequi? Atqui juxta doctrinam Christi præstat totius mundi lucrum negligere, quàm illicitum quid admittendo animæ detrimentum incurrere. Nec speciem veri habet, Deum aliis potius, quàm illis, quos Ecclesiæ suæ dedit Doctores ac Pastores, legitima Religionem conservandi consilia inspirasse. Nec Ecclesia ideo peribit, si peccatis nostris exigentibus, Deus à Germanis auferat Regnum suum, & det genti facienti fructum illius. Non transiliamus limites à SS. Patribus, Summisq; Pontificibus constitutos, & si vires nostræ non sufficiant, curam Religionis Ecclesiæque conservandæ ei relinquamus, qui dixit, neque portas inferni adversus eam prævalituras.

Non deniq; culpam in illos conjiciamus, quorum licet facta aut consilia forent alit quàm deberent, quæcunq; tamen dixerint nobis licere vel non licere, facienda vel non facienda esse, Christus præcepit. Etsi de illis, quorum potius sinistram suspicionem quàm notitiam habemus, quæque non sunt nostri fori, judicare temerarium est. Emendemus errores à nobis commissos, culpasque in Pace & Bello contractas, & apparebit nos reos esse, non illos, qui remedia adhibuerunt quæ potuerunt, alia adbibituri, si locus & spes fructus fuisset.

§. III.

De Judæis, Usuris & Lupanaribus.

Resp. Judæos ideo tolerari ab Ecclesia, quia testimonium fidei nostra habemus ab illis, licet fidei hostibus, & quasi in figura per ritus suos nobis representant quod credimus, ut docet S. Th.

12.q.10. a.11. Accedit eos in fine mundi credituros, ut vaticinas-
tur Oseas cap.3. & ex illo tradit S. August. lib.18. de Civ. cap.28.
ideoque hanc etiam ob causam rectè tolerari, cum in magnam
Christianæ Religionis gloriam illud sit redundaturum. Deni-
que est hæc *simplex solum tolerantia*, absque omni illicitâ coo-
peratione. Neque enim Judæi æquantur Christianis, sed ha-
bentur infames; neque ulla fit ipsis potestas Christianos per-
vertendi, aut Christianis ad ipsos deficiendi: neque alia conce-
duntur, qua hæretici sibi concedi volunt.

Usuras Judæis præsertim, licite permitti; tum ut alii ab hoc
peccato velut infami abstineant, tum ut pauperes Christiani
habeant unde in necessitate mutuum sumant, credimus cum S.
Th. 2. 2. q. 78. a. 4. *et si fatendum sit graviter sæpè in hac permissio-
ne peccari*, cum legitimarum causarum defectu, tum immo-
deratas usuras tolerando, tum denique lucrum injustum inde
quærendo. Est verò latum discrimen inter Pacem, de qua agi-
mus, & hanc permissionem si legitimè fiat. Directè enim non
permittitur usura Judæis, sed mutui acceptio Christianis; quæ
uti & ipsa mutuatio, est actus secundum se licitus: *et si usura-
rius sumat inde occasionem peccandi, ex malitia cordis sui.* Indu-
cere quidem hominem ad peccandum nullo modo licet; uti tamen
peccato alterius ad bonum, licitum est. *Quia & Deus utitur o-
mnibus peccatis ad aliquod bonum.* ait S. Th. 1. cit. Sic S. Augusti-
nus Epist. 154. Publicolæ respondit: *licere uti juramento ejus,*
*qui jurat per falsos Deos. Idem faciens, non peccato illius se so-
ciat, quo per demonia juravit, sed pacto ejus utitur bono, quo fi-
dem servavit.* Diversa ratio est Pacis, quam Protestantes vo-
lunt. Hæc enim, cum sit cooperatio cum hæresi, exæquatio
ejusdem cum Religione Catholica, impulsio animarum in
ruinam spirituales: usurpatio juris non sui, volatio officii, &c.
non est usus peccati alieni, sed commissio proprii.

Lupanaria ad retrahendos homines à gravioribus flagitiis,
quæ aliàs quibusdam locis invalascerent, tolerantur absque
omni cooperatione illicitâ. Neque enim libidini detrahatur
infa-

infamia, nec frequentantibus lupanaria portæ patent dignitatum; neque libertas datur quæquam ad ea compellendi, aut integras Civitates, Oppida, Ecclesias, Monasteria in lupanaria convertendi. Sed ne omnia inficiant, aliqua aræ conceduntur, fimetis & haræ porcis, imposito etiam tributo, ne magis alliciat gratuita peccandi licentia; neque impediuntur parentes alique, quò minùs liberos inde avocent, aut delinquentes castigent. Multa ad hæc præclare sunt instituta pluribus locis, quæ ad lupanarium odium & emendationem delinquentium valeant, ut domus erectæ pro pœnitentibus, &c. secus se habet PAX quam suspirant protestantes, ut ex dictis manifestum est. Ut verò in permissione lupanarium graviter aliquando peccari posse, aut solere non negamus; ita ejusmodi permissionem, si quidquam cooperationis habeat, non excusamus.

§. IV.

De Consilio Reboami, 3. Reg. 12.

Resp. Calumniam esse, non exemplum. Juvenes & Collatanei consilium Roboamo dedere, cui obsecutus se & totum ferè Regnum perdidit; *non Religionis, sed stultæ in subditos severitatis causa.* Consilii de non sancienda Pace cum hæreticis, qualem ipsi extorquere volunt, autores sunt, Christus magni Consilii Angelus, S. Paulus, S. Ambrosius, S. Chrysostomus, universæ Africæ Episcopi Catholici, S. Joannes Papa I. & Martyr, Paulus III. Paulus IV. Pius V. Urbanus VIII. Quorum autoritatem juvenilis consilii stultitiâ infamare nefas judicamus. Suffragantur ad hæc nobis ab antiquo piissimi Impp. & semel atque iterum universi Catholici Imperii Status; denique Catholici Status Hungariæ, omnesque Theologiæ Veteris, solidæque sectatores.

Injuria ve. ò est, infelices successus, præsertim ab Anno 1630. his Theologis adscribere. *Non magis illorum rei sunt, quam Christus furtorum, preditionis, & suspendii Juda, quia ad Consilia Exangelica & Apostolatum illum vocavit.* Quid juris Religio Ca-

tholica habeat in Imperio, quod Officium Cæsaris sit in eo, jure asserendo tuendoque, liberè & solidè exposuerunt. Non hinc fluxerunt infausti successus, sed ex victoriarum abusu, divitum luxu, perfidiâ, & partim desidiâ vel imperitia, pulcherrimarum occasionum neglectu, commeatum rerumque necessariorum nulla provisione, quæ res plures exercitus consumpserunt, quàm hostis cadere potuisset; licentia item militari neglecta nec audita, per quam justissimum bellum in publicum latrocinium degeneravit, aliis denique causis, quas non perinde explicare atque cogitare fas est.

Ad X.

Sententia probabilitas.

Resp. I. *non esse sententiam, sed opinionem*, nullâ ratione Theologica, neque auctoritate legitima, sed præjudiciis ex Pace Religionis conceptis male nixam Rationes allatas veritatis larva detracta falsitatis convicimus Auctoritatem, si qua ostenditur, elidit auctoritas Summorum Pontificum, SS. Patrum & DD. qui ante Pacem Religionis scripserunt. *Neque postea quisquam Theologus produci potest*, qui condiciones ejusmodi Pacis examinaverit & scripto publico probaverit. Præcipuas egregiè refellit *Cardinalis Hosius* in suo ad Paulum IV. responso, quem secutus est *Antonius Possevinus* in Ep. ad Stephanum Regem Poloniæ: Libertatem Religionis Statibus Imperii in dicta Pace concessam, veluti illicitam operosè refutat *Franciscus Burkardus* Archi Episcopalis & Electoralis quondam Colonia Cancellarius, in *Autonomia Germanica*, to. 2. quæst. 3. principali.

Eandem Pacem Religionis damnat, ejus nomine licet non expresso *Martinus Becanus* in Manuali ejusq; Compendio lib. 5. cap. 16. num. 1. *Hac duo distincta sunt. at, 1. Princeps Catholicus concedit suis subditis ut fiant hæretici, vel introducit hæresin, vel introductam confirmat & ratam habet, vel alio quocunque modo positive in eam consentit, & cooperatur. Princeps Catho-*

cus